

דין דריסה (ללא נקב באברים הפנימיים), משתנה לפי מיני הדורס והנדרס:
הארי – עושה 'דרוסה' בכל בעלי החיים.
זאב – ר' יהודה אמר: אין עושה דרוסה אלא בבהמה דקה, אבל לא בבהמה גסה. לפי לשון אחת בגמרא לדעת רב, תנא קמא חולק וסובר שעושה 'דרוסה' אפילו בגסה, ודלא כר' בנימין בר יפת בשם ר' אלעא (אלעזר) שאמר לא בא ר' יהודה לחלוק אלא לפרש.
(חיות-טרף אחרות, מזאב ולמעלה – פסק בשו"ע (נז,א) שיש להן דרוסה בדקה אבל לא בגסה. והרמ"א כתב לחוש לחומרא לעשות דרוסה אף בגסה).
חתול ונמיה – במיני צאן הגדולים – אין דין דרוסה. בטלאים ובגדיים – אמרו רב ורב חסדא: 'דרוסה'. לפי לשון אחת, דברי רב חסדא אמורים רק כאשר יש אפשרות הצלה לנדרס, שאז מכת הדורס חמורה יותר, (וכן במקום שהדורס נזקק להציל עצמו לברוח), וכדעת בריבי – אבל לחכמים אין 'דרוסה'. ולפי לשון אחרונה (וכן משמע מסתימת דברי רב), רב חסדא אוסר בכל אופן והיא דעת חכמים, אבל לפי בריבי יש חילוק אם יש מצילין אם לאו, כאמור. (בעופות – משמע בגמרא שדינם כגדיים וטלאים. עתוס').
חולדה – יש לה דרוסה בעופות ולא בגדיים וטלאים. (רב ור"ח).
שועל – ללשון ראשונה בדברי רב כהנא, אינו עושה 'דרוסה' (אפילו בגדיים וטלאים. תוס'). ול'איכא דאמרי' – יש דרוסה לשועל (בגדיים וטלאים. עפ"י תוס'). וכן הלכה, ששועל יש לו דרוסה בודאי. פוסקים.
ולדעת ראב"ן אין דרוסה לשועל. וע' או"ש שחיטה ה, יא.
התן ('שאקאלן'), אם הוא השועל שדברו בו חז"ל – ע' שו"ת דעת כהן, מ).
נץ – עושה 'דרוסה' בעוף הדק (יונים וצפורים. רש"י במשנה), גם אם הנדרס גדול כמותו, ול'איכא דאמרי: אפילו גדול הימנו.
גס (גז) – עושה 'דרוסה' בעוף הגס. (תרנגולים (גדולים) ואווזים).
שאר עופות דורסים – יש להם 'דרוסה' כשדרסו עוף קטן מהם. ול'איכא דאמרי' – אף בשכמותם.

דף נג

- צ. א. איזוהי דריסה המטרפת?
ב. כיצד דין ספק-דרוסה באופנים השונים?
ג. האם יש בדיקה להכשיר את הדרוסה, וכיצד?
ד. המסמסה מהו?
- א. אין 'דרוסה' אלא ביד (להוציא רגל) ובצפורן (להוציא שן); אין דרוסה אלא מדעת (להוציא שלא מדעת, כגון נפל מן הגג על הבהמה) ומחיים (אבל אם דרס, וטרם שלף צפרנו מן הנדרס חתכו את ידו ולא שלפה – אינה טרפה).
אין דרוסה אלא כנגד בית החלל – להוציא היריכיים ועובי הצואר (אבל בסימנים – יש דרוסה).
- ב. נחלקו רב ושמואל האם חוששים לספק-דרוסה או אין חוששים. ופסק אמימר הלכה: חוששים. (ואפשר שאף רב חזר בו – לפרוש אחד שברש"י).
ומבואר בגמרא שאסור למכרה לנכרי, שמא ימכור לישראל.
בגמרא מפורשים שני אופנים שבהם נחלקו: א. בשידוע שנכנסה חיה דורסת לאותו מקום, והבע"ח משמיעים קול בעתה, ואילו הדורס אין שומעים את קולו (שאיננו ירא מהם). ב. ארי שנכנס בין השוורים ונמצאת צפורן בגבו של אחד מהם – האם יש לתלות בדריסה, או כיון שאין מצוי שתינתק צפרנו של

ארי בריא, אפשר נתחבה הצפורן בגבו ע"י חיכוך בכותל. אבל אם רואים סימני צפורן בלבד – חוששים לכו"ע. ואפילו צפורן עצמה, אם היא יבשה – חוששים, לפי שעשויה להישמט. וכן אם מוצאים כמה צפרנים, כסדר שהן מסודרות בכפות הדורס – חוששים לכו"ע. (יש מקום לומר שדוקא בארי התיירו, שיש לתלות יותר שהיה חולה ולכן צפרנו נשמטה (עתוס), לפי שיש בו חולי קבוע. כן צדד בשו"ת דעת כהן, מא) אופני הספקות שלכל הדעות אין חוששים בהם:

ספק נכנס ספק לא נכנס; ספק חתול ספק כלב. וכיו"ב, אווז שנכנס בינות לקנים ויצא כשצוארו מדמם – תולים להקל שנפצע מן הקנים ולא מחתול; הדורס נכנס, שותק וישוב ביניהם; קטע ראשו של אחד מהם (או הרגו בצורה אחרת. פוסקים. קטע ראשם של שנים ויותר – הש"ך כתב לאסור, ויש מפקפקים בדבר. נמצא ראש אחד קטוע ואחד דרוס – מחלוקת הפוסקים אם חוששים שדרס עוד; הדורס ונהדרסים משמיעים קול צעקה (שנראה שמתפחדים זה מזה).

ג. יש בדיקה לדרוסה (ואפילו דרוסה ודאי. תוס', וכ"כ בדעת רש"י, וכ"כ הרא"ש. והרז"ה חולק. וע"ע רש"ש נח. על רד"ה והלכתא). ובדיקתה כנגד בני מעיים, מגבה מכרסה ומצדיה – לראות אם האדים שם הבשר – אסורה, ואם לאו – מותרת. בשם רב אמרו שצריכה בדיקה כנגד החלל כולו, וגם כנגד הסימנים צריכה בדיקה, (להוציא עובי הצואר והירכיים. מרש"י מ' שאין כאן מחלוקת, אבל לפהתוס' (נד). לדעת שמואל א"צ לבדוק כנגד החלל כולו אלא כנגד בני מעיים בלבד), אלא שבסימנים אינה נאסרת רק אם האדימו הם עצמם, או שניקבו במשהו, (ואפילו הקנה שאין נקב אחר פוסל בו אלא בחסרון כאיסר), אבל בבני מעיים – נאסר אף בשאדים הבשר שכנגדם.

(כשראינו דריסה, אין צריך בדיקה אלא כנגד מקום הדריסה, אם האדים שם הבשר. עפ"י תוס'. ויש סוברים שאין מועילה בדיקה בדריסה ודאית).

כתב רש"י שנ"ל שאין בדיקה לדריסת הנץ.

אפשרות נוספת לבדיקה – ע"י שהיית הבע"ח י"ב חדש. ואולם אין עושים כן לכתחילה מחשש תקלה. אבל שיטת רש"י משמע שאין חוששים לתקלה אלא בכמות מרובה של בע"ח, ולא בבודדים. (והתוס' כתבו שחשש תקלה שנוי במחלוקת תנאים. ולתירוץ אחר אפשר שלמסקנא אין לחוש לתקלה. ואולם הרמ"א כתב שהמנהג להחמיר שלא להשהות אפילו אחד, מלבד לזמן מועט, כגון כשמשהה תרנגולות, אפילו הרבה (שפ"ד) לראות אם יטילו ביצים בזמן הקרוב. וע"ע שו"ת הגר"י הרצוג יו"ד יג; יבי"א ח"ח יו"ד ב,יב. ובמקום שמתירים למכור לנכרי, כגון במחלוקת הפוסקים וכדו' – מותר גם להשהות. זכר יצחק ח"ב יז). ע"ע לעיל מג.

ד. הגדרת בשר שנתמסמס – כל שהרופא גורדו כשבא לרפא, עד שמגיע לבשר בריא. ודין המסמסה – רואים כאילו אותו בשר אינו. ואם הוא אבר שנפסל בנטילתו, כמו צומת הגידין או קרום הריאה (ריאה שחסרה) – טרפה.

דף נד

צא. מה דין הבהמה באופנים דלהלן?

א. נמצאת גרגרת שמוטה ושחוטה ואין ידוע אם נשמטה קודם לשחיטה או לאחריה.

ב. קולית הירך שנעקרה ממקומה, (ממקום חיבורה לעצם האליה).

ג. נקב בגרגרת שיש בו חסרון כאיסר.